Habitusbegreppet & Les héritiers

Seminarium 12 okt. 2021

Donald Broady
Sociologiska institutionen, Uppsala universitet

donald.broady@soc.uu.se • www.broady.se • www.skeptron.uu.se/broady/sec/

Förklaringsmodell à la Bourdieu

Utforska mötet mellan
- vad människor har i bagaget, och
- den sociala värld i vilken de inträder

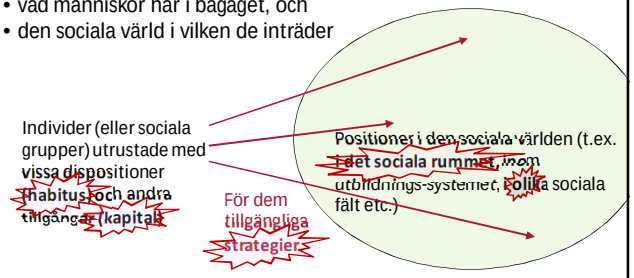

Tag till exempel en doktorand (1)

Levnadsår 20 25 30 35 40

Tag till exempel en doktorand (2)

Levnadsår 20 25 30 35 40

Tag till exempel en doktorand (3)

Levnadsår 20 25 30 35 40

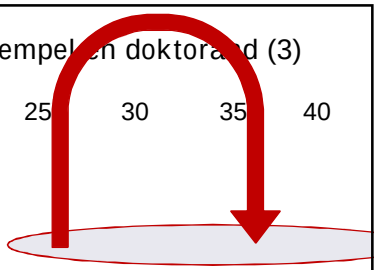

Tag till exempel en doktorand (4)

Levnadsår 20 25 30 35 40

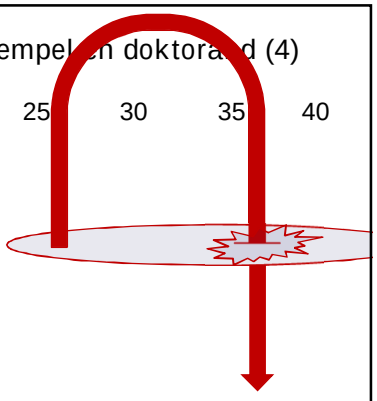

Tag till exempel en doktorand (5)

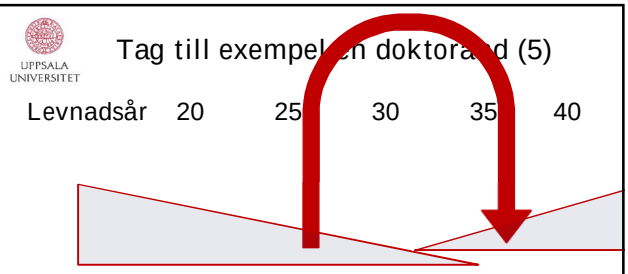

Tag till exempel en doktorand (6)

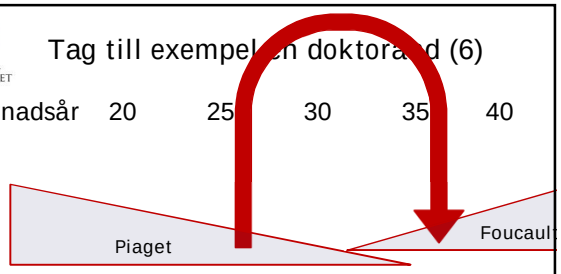

Habitus

Habitus

Definition förslagsvis:

Habitus är system av dispositioner som tillåter människor att orientera sig, tänka och handla i den sociala världen.

Habitus kan analyseras som förkroppsligat kapital.

Om habitus, de viktigaste bokutgåvorna

P. Bourdieu, Le sens pratique, Minuit, Paris 1980, 475 s., ISBN 2-7073-0298-8. Bourdieus mest syntetiska teoretiska arbete, rekommenderas var och en som önskar stifta grundlig bekantskap med i synnerhet habitusbegreppet. Dock var boken ganska tidig, vilket bl.a. innebär att fältbegreppet ännu inte är särskilt utvecklat. Eng. övers. The Logic of Practice, Polity Press, Cambridge 1990, 333 s., ISBN 0-7456-1015-3.

Tidigare versioner av samma arbete var Esquisse d'une théorie de la pratique, Droz, Genève/Paris 1972, 282 s., Entwurf einer Theorie der Praxis, Suhrkamp, Frankfurt am Main 1976, 494 s. samt Outline of a Theory of Practice, Cambridge U.P., Cambridge 1977, 248 s. Den grundligare framställningen i Le sens pratique är att föredra framför dessa tidigare versioner.

Som en sista, det vill säga en fjärde, och mer filosofiskt orienterad version kan man betrakta Méditations Pascaliennes, Seuil, Paris 1997, 316 s., ISBN 2-02-032002-9; eng. övers. Pascalian Meditations, Polity Press, Cambridge 2000, 256 s., ISBN 0-7456-2055-8.

Pierre Bourdieu, Alain Darbel, Jean-Paul Rivet & Claude Seibel, Travail et travailleurs en Algérie, Mouton, Paris/La Haye 1963

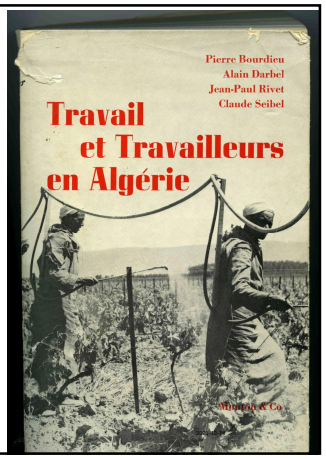

UPPSALA UNIVERSITET

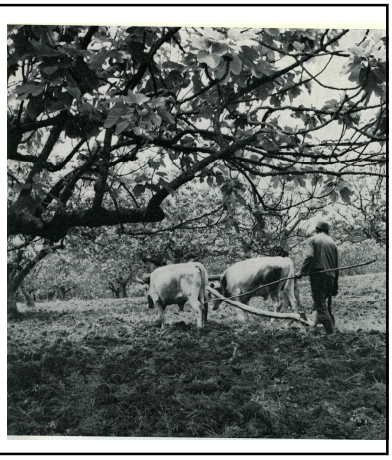

Pierre Bourdieu, Alain Darbel, Jean-Paul Rivet & Claude Seibel, Travail et travailleurs en Algérie, Mouton, Paris/La Haye 1963

SEC Donald Broady, www.sleptron.uu.se/broady/sec/

UPPSALA UNIVERSITET

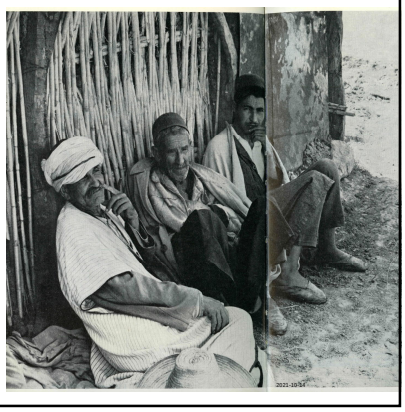

Pierre Bourdieu, Alain Darbel, Jean-Paul Rivet & Claude Seibel, Travail et travailleurs en Algérie, Mouton, Paris/La Haye 1963

SEC Donald Broady, www.sleptron.uu.se/broady/sec/ 2021-10-14

UPPSALA UNIVERSITET

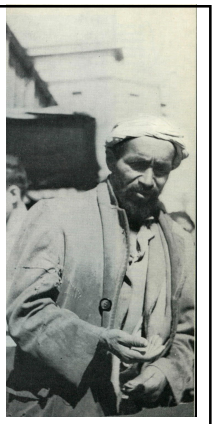

Pierre Bourdieu, Alain Darbel, Jean-Paul Rivet & Claude Seibel, Travail et travailleurs en Algérie, Mouton, Paris/La Haye 1963

SEC Donald Broady, www.sleptron.uu.se/broady/sec/ 2021-10-14 15

UPPSALA UNIVERSITET

Pierre Bourdieu, Alain Darbel, Jean-Paul Rivet & Claude Seibel, Travail et travailleurs en Algérie, Mouton, Paris/La Haye 1963

SEC Donald Broady, www.sleptron.uu.se/broady/sec/ 2021-10-14

UPPSALA UNIVERSITET

Pierre Bourdieu, Alain Darbel, Jean-Paul Rivet & Claude Seibel, Travail et travailleurs en Algérie, Mouton, Paris/La Haye 1963

SEC Donald Broady, www.sleptron.uu.se/broady/sec/ 2021-10-14 17

UPPSALA UNIVERSITET

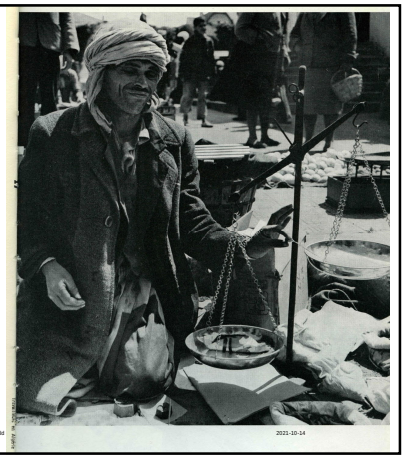

SEC Donald 2021-10-14

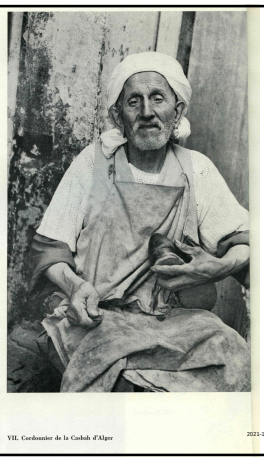

Pierre Bourdieu, Alain Darbel, Jean-Paul Rivet & Claude Seibel, Travail et travailleurs en Algérie, Mouton, Paris/La Haye 1963

VII. Cordonnier de la Casbah d'Alger

P. Bourdieu, ”Hederskänslan”, pp. 21-64 i Kultursociologiska texter, 2 uppl. 1991

Originalets titel: ”Le sens de l’honneur”, Esquisse d’une theorie de la pratique, precede de trois etudes d’ethnologie kabyle, Librairie Droz, Genève 1972, pp 13-44, 60-64.

Men uppsatsen daterad 1960 och först publicerad i en engelskspråkig version 1966.

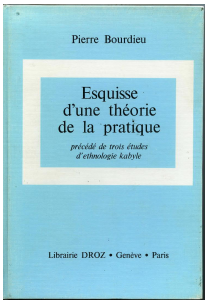

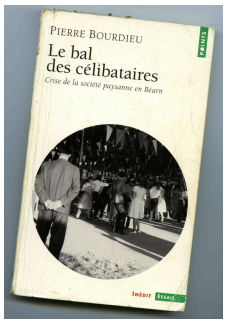

P. Bourdieu, Le bal des célibataires. Crise de la société paysanne en Béarn, Seuil, Paris 2002

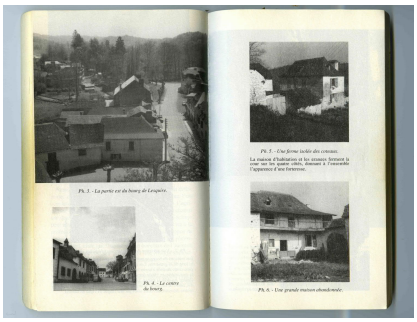

P. Bourdieu, Le bal des célibataires. Crise de la société paysanne en Béarn, Seuil, Paris 2002

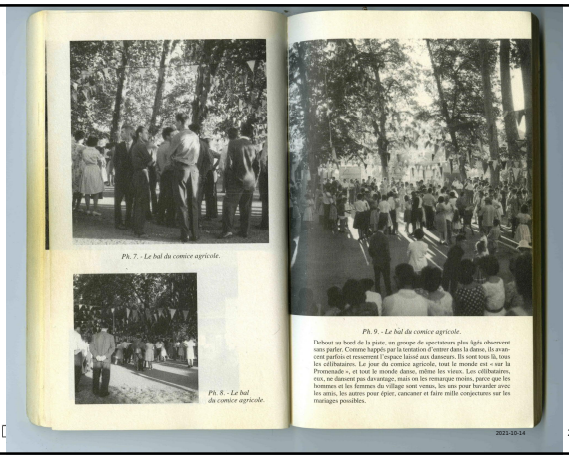

P. Bourdieu: In Algerien. Zeugnisse der Entwurtzelung. Graz: Camera Austria/Paris: Actes Sud/Genf: Fondation Liber, 2003.

P. Bourdieu: Images d’Algérie. Une affinité élective. Graz: Camera Austria/France: Actes Sud/Genf: Fondation Liber, 2003.

Utställningen ”Pierre Bourdieu. Images d’Algérie. Une affinité élective” ”öppnades i Institut du Monde Arabe, Paris, 24 jan 2003

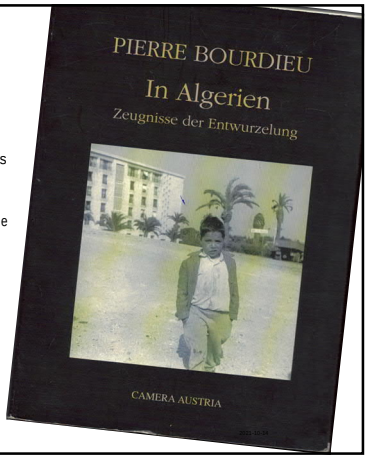

UPPSALA UNIVERSITET

P. Bourdieu: In Algerien. Zeugnisse der Entwurtzelung. Graz: Camera Austria/Paris: Actes Sud/Genf: Fondation Liber, 2003.

P. Bourdieu: Images d'Algérie. Une affinité élective. Graz: Camera Austria/France: Actes Sud/Genf: Fondation Liber, 2003.

Utställningen "Pierre Bourdieu. Images d'Algérie. Une affinité élective" öppnades i Institut du Monde Arabe, Paris, 24 jan 2003

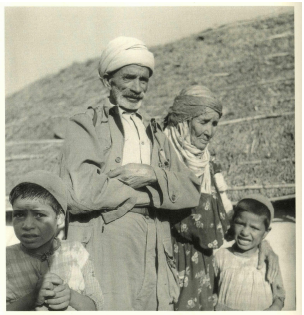

UPPSALA UNIVERSITET

P. Bourdieu: In Algerien. Zeugnisse der Entwurtzelung. Graz: Camera Austria/Paris: Actes Sud/Genf: Fondation Liber, 2003.

P. Bourdieu: Images d'Algérie. Une affinité élective. Graz: Camera Austria/France: Actes Sud/Genf: Fondation Liber, 2003.

Utställningen "Pierre Bourdieu. Images d'Algérie. Une affinité élective" öppnades i Institut du Monde Arabe, Paris, 24 jan 2003

UPPSALA UNIVERSITET

UPPSALA UNIVERSITET

UPPSALA UNIVERSITET

UPPSALA UNIVERSITET

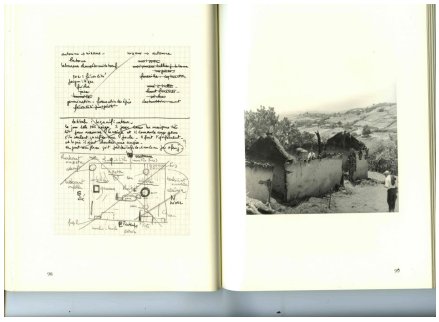

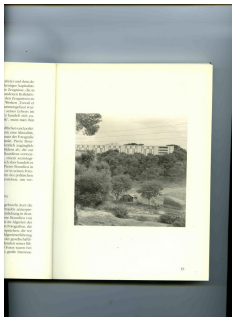

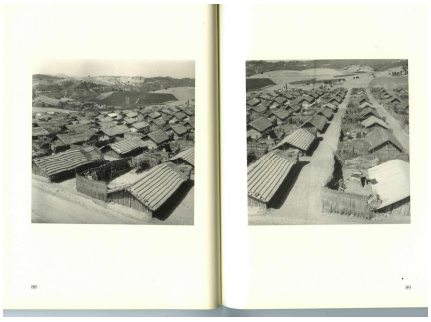

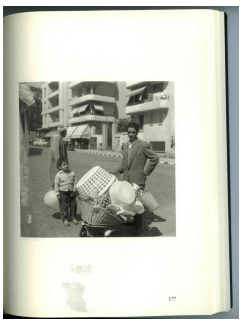

UPPSALA UNIVERSITET

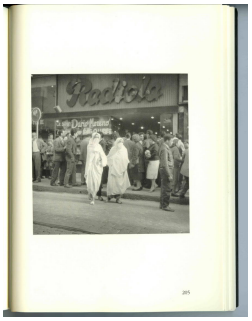

UPPSALA UNIVERSITET

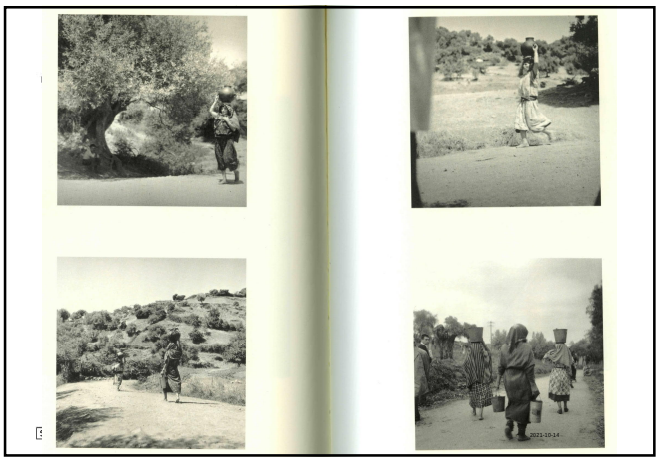

UPPSALA UNIVERSITET

UPPSALA UNIVERSITET

Bourdieus första utförliga behandling av habitusbegreppet, 1967

"Postface", pp. 133-167
i Erwin Panofsky,
Architecture gothique et
pensée scolastique,
Minuit, Paris 1967,
2 uppl. 1978

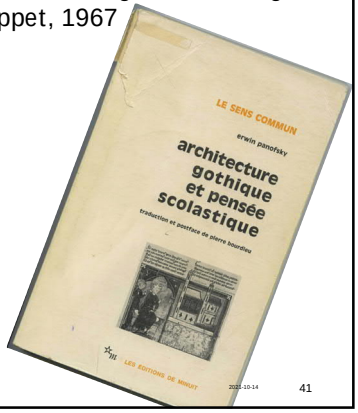

UPPSALA UNIVERSITET

Bourdieus första utförliga behandling av habitusbegreppet, 1967

"Postface", pp. 133-167
i Erwin Panofsky: Architecture gothique et pensée scolastique.
Paris: Minuit, 1967.
Omslagbild. 2 uppl. 1978

P. Bourdieu, ”Postface”, pp. 133-167 i Erwin Panofsky, Architecture gothique et pensée scolastique, Minuit, Paris, 1967. Bilderna sid. 155 och 153.

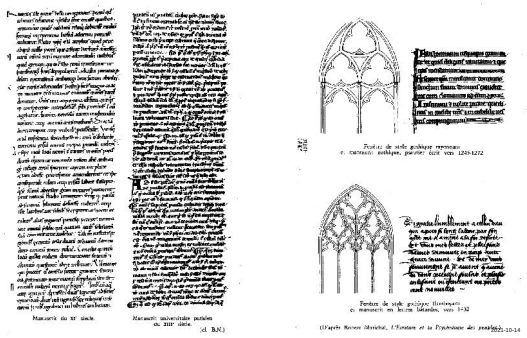

Exempel på analyser av habitus i kulturella fält

Analysen av Heidegger i
P. Bourdieu, ”L’ontologie politique de Martin Heidegger”, Actes de la recherche en sciences sociales, vol. I, no 5-6, novembre 1975, pp. 109 – 156.

Analysen av Merton i
P. Bourdieu, Science de la science et réflexivité. Cours du Collège de France 2000–2001, Éditions Raisons d’agir, Paris 2001.

Ytterligare ett exempel

	Socialt urspr.	Habitus	Forskningsområde
Claude Cohen-Tannoudji	Aristo-kratin	Djärv obesvärad elegant	kvantfysik, det akademiskt mest nobla området inom fysiken vid tiden för Cohen-Tannoudjis inträde.
Pierre-Gilles de Gennes	Små-borg	ambition övertygelse investerings-vilja	supraledare, ett område i gränslandet mellan fysik och kemi. Mjuk materia, flytande kristaller, polymerer, emulsioner. Området framstod som bastardaktigt, lägre värderat, förbind. m. industriella o. kommersiella tillämpningar.

Fritt efter P. Bourdieu, *Science de la science et réflexivité*, 2001, p. 87–90

Bourdieus utbildningssociologi

De viktigaste utbildningssociologiska böckerna (1)

Bourdieu, Pierre & Jean-Claude Passeron,
Les héritiers. Les étudiants et la culture, Minuit, Paris 1964.
Finns i flera senare utgåvor. Eng. övers. The Inheritors. French students and their relation to culture, The University of Chicago Press, Chicago/London 1979.

Bourdieu, Pierre, Jean-Claude Passeron & Michel Eliard,
Les étudiants et leurs études. Cahiers du Centre de sociologie européenne, Sociologie de l’éducation I, Mouton, Paris/La Haye 1964.

Rapport pédagogique et communication (ed. Pierre Bourdieu, Jean-Claude Passeron & Monique de Saint Martin), Cahiers du Centre de sociologie européenne, Sociologie de l’éducation II, Mouton, Paris/La Haye 1965.

– Jämte rapporter om olika kategorier studenter, t.ex. av Monique de Saint Martin om ingenjörsutbildningar.

UPPSALA UNIVERSITET

De viktigaste utbildningssociologiska böckerna (2)

Bourdieu, Pierre & Jean-Claude Passeron,
La reproduction. Éléments pour une théorie du système d'enseignement, Minuit, Paris 1970.

Sv. övers. Reproduktionen. Bidrag till en teori om utbildningssystemet, Arkiv, Lund 2008, 295 s., ISBN 978-91-7924-212-1.

Bourdieu, Pierre, Homo academicus, Minuit, Paris 1984.

Sv. övers. Homo academicus, Brutus Östlings Bokförlag Symposion, Stockholm/Stehag 1996, 304 s., ISBN 91-7139-055-3. Eng. övers. Homo academicus, Polity Press, Cambridge 1988, 325 s., ISBN 0-7456-0258-4. Tysk övers. Homo academicus, Suhrkamp, Frankfurt am Main 1988, 455 s., ISBN 3-518-57893-6.

P. Bourdieu (1989), La noblesse d'État. Grandes écoles et esprit de corps, Minuit, Paris, 1989.

Eng övers. The State Nobility. Elite Schools in the Field of Power, Stanford University Press, Stanford 1996, 475 s., ISBN 0-8047-1778-8.

UPPSALA UNIVERSITET

Les héritiers

UPPSALA UNIVERSITET

Pierre Bourdieu & Jean-Claude Passeron, Les héritiers. Les étudiants et la culture, Minuit, Paris 1964

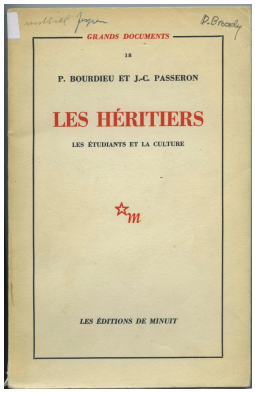

UPPSALA UNIVERSITET

Ett reklamblad som låg instoppat i första upplagan 1964 av Pierre Bourdieu & Jean-Claude Passeron, Les héritiers. Les étudiants et la culture, Minuit, Paris 1964

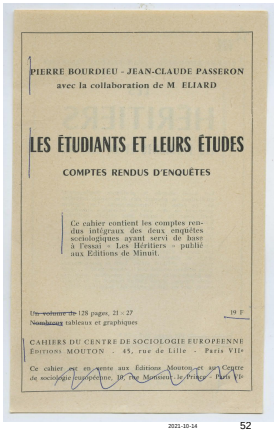

UPPSALA UNIVERSITET

Alltså: Les héritiers var avsedd att läsas tillsammans med det empiriska underlaget i Pierre Bourdieu, Jean-Claude Passeron & Michel Eliard, Les étudiants et leurs études. Cahiers du Centre de sociologie européenne, Sociologie de l'éducation I, Mouton, Paris/La Haye 1964.

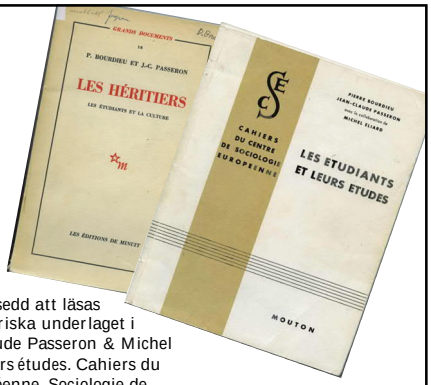

UPPSALA UNIVERSITET

Pierre Bourdieu & Jean-Claude Passeron, Les héritiers. Les étudiants et la culture, Minuit, Paris 2 ed.1966

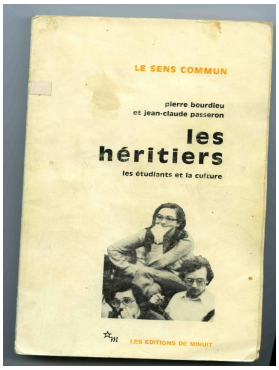

Några frågor till Bourdieu & Passeron, Les héritiers (1)

- Det var denna bok från 1964 som i ett slag gjorde Bourdieu välkänd i Frankrike, och ökänd i somliga kretsar. Hur kunde det komma sig?
- Vilka samtida populära uppfattningar om skolan och utbildningssystemet attackeras i Les héritiers?
- I Frankrike kolossal spridning bland dem som skulle bli studentrevoltörerna fyra år senare, 1968, och fungerade som ammunition för dessa. För revoltörernas motståndare framstod den som ett skräckexempel på hur oansvariga sociologer förför ungdomen. Varför dessa reaktioner?

Några frågor till Bourdieu & Passeron, Les héritiers (2)

- Hur används begreppen kapital, habitus och strategi i de undersökningar som redovisas i Les héritiers? Notera att termerna ”kulturellt kapital” och ”habitus” inte förekom i denna bok från 1964. Termen ”kulturellt kapital” dök upp i Bourdieus vokabulär först 1966 och även ”habitus” blev mer frekvent först under senare hälften av 1960-talet. Däremot är begreppen centrala.
- I den mån du har koll på Bourdieu & Co's mer utvecklade begrepp och metoder, försök att också leta upp sådant i Les héritiers som ter sig outvecklat och grovt i förhållande till vad Bourdieu och medarbetarna skulle åstadkomma senare!

Några frågor till Bourdieu & Passeron, Les héritiers (3)

- En motsvarande studie av svenska studenter i dag skulle ge andra resultat. (Alltså varning för att obesedda överta resultaten, däremot kan metoderna vara värda att prövas!) Vad fungerade som var kulturellt kapital i Frankrike för ett halvsekel sedan? Vad kan tänkas vara motsvarigheten i dagens Sverige?
- Vilka andra skillnader verkar finnas mellan Frankrike då och Sverige i dag? Krävs andra begrepp och metoder för att förklara de aktuella svenska förhållandena, exempelvis utvecklingen inom utbildningssystemet?
- Vad menas med karismatisk pedagogik? Med rationell pedagogik?

Bourdieus bästa definition av habitus

Bourdieus begrepp habitus

Les conditionnements associés à une classe particulière de conditions d'existence produisent des habitus, systèmes de dispositions durables et transposables, structures structurées prédisposées à fonctionner comme structures structurantes, c'est-à-dire en tant que principes générateurs et organisateurs de pratiques et de représentations qui peuvent être objectivement adaptées à leur but sans supposer la visée consciente de fins et la maîtrice expresse des opérations nécessaires pour les atteindre, objectivement « regleées » et « régulières » sans être en rien le produit de l'obéissance à des règles, et, étant tout cela, collectivement orchestrées sans être le produit de l'action organisatrice d'un chef d'orchestre*.

* Il faudrait pouvoir éviter complètement de parler des concepts pour eux-mêmes, et de s'exposer ainsi à être à la fois schématique et formel. Comme tous les concepts dispositionnels, le concept d'habitus, que l'ensemble de ses usages historique prédispose à désigner un système de dispositions acquises, permanentes et génératrices, vaut peut-être avant tout par les faux problèmes et les fausses solutions qu'il élimine, les questions qu'il permet de mieux poser ou de résoudre, les difficultés proprement scientifiques qu'il fait surgir.

Pierre Bourdieu: Le sens pratique. Paris: Éd. de Minuit, 1980, p. 88 f.

Bourdieus begrepp habitus

De med en särskild klass av existensbetingelser förenade betingningarna producerar habitus, system av varaktiga och överförbara dispositioner, strukturerade strukturer som är ägnade att fungera som strukturerande strukturer, det vill säga som strukturer som genererar och organiserar praktiker och representationer, vilka kan vara objektivt anpassade till sina mål utan att förutsätta någon medveten målinriktning, och utan att förmågan att bemästra de operationer som krävs för att nå dessa mål behöver vara artikulerad. Dessa system av dispositioner är objektivt ”reglerade” och de är ”reguljära” utan att alls vara resultatet av att man åtlyder regler. Allt detta gör att de är kollektivt orkestrerade utan att vara produkten av en orkesterdirigents organiserande handlande**.

** För att inte riskera att bli på en och samma gång schematisk och formalistisk, måste man helt undvika att tala om begrepp i sig. Begreppet habitus, som tack vare hur det använts genom historien är ägnat att beteckna ett system av förvärvade, varaktiga och genererande dispositioner, äger kanske, i likhet med alla dispositionsbegrepp, sitt främsta värde däri, att det undanröjer falska problem och falska lösningar, att det tillåter att frågorna formuleras bättre eller besvaras, att det ger upphov till egentliga vetenskapliga svårigheter.

Pierre Bourdieu: Le sens pratique. Paris: Éd. de Minuit, 1980, p. 88 f.
Övers. D. Broady

UPPSALA UNIVERSITET

Bourdieus begrepp habitus

De med en särskild klass av existensbetingelser förenade betingningarna producerar habitus, system av varaktiga och överförbara dispositioner, strukturerade strukturer som är ägnade att fungera som strukturerande strukturer, det vill säga som strukturer som genererar och organiserar praktiker och representationer, vilka kan vara objektivt anpassade till sina mål utan att förutsätta någon medveten målinriktning, och utan att förmågan att bemästra de operationer som krävs för att nå dessa mål behöver vara artikulerad. Dessa system av dispositioner är objektivt ”reglerade” och de är ”reguljära” utan att alls vara resultatet av att man åtlyder regler. Allt detta gör att de är kollektivt orkestrerade utan att vara produkten av en orkesterdirigents organiserande handlande**.

** För att inte riskera att bli på en och samma gång schematisk och formalistisk, måste man helt undvika att tala om begrepp i sig. Begreppet habitus, som tack vare hur det använts genom historien är ägnat att beteckna ett system av förvärvade, varaktiga och genererande dispositioner, äger kanske, i likhet med alla dispositionsbegrepp, sitt främsta värde däri, att det undanröjer falska problem och falska lösningar, att det tillåter att frågorna formuleras bättre eller besvaras, att det ger upphov till egentliga vetenskapliga svårigheter.

Pierre Bourdieu: Le sens pratique. Paris: Éd. de Minuit, 1980, p. 88 f.
Övers. D. Broady